

Liturgie in een veelkleurige gemeente

Notitie bij het verslag van de gemeenteavond van 17 april jl.

Onze gemeente wordt gekenmerkt door haar veelkleurigheid. Veelkleurig in opvattingen, veelkleurig in uitingen, veelkleurig in de manier waarop gemeenteleden hun geloof belijden, veelkleurig in onze erediensten. Die veelkleurigheid is een feest, maar kan ook een valkuil zijn.

We vinden het prettig elkaar in de Open Hof te ontmoeten rondom het Woord van God. We vinden het fijn om samen ons geloof te belijden, liederen te zingen, te luisteren naar Gods Woord en te luisteren naar de uitleg daarvan. Dat doen we enerzijds in de traditie van alle eeuwen met een zorgvuldige opbouw, anderzijds willen we ook graag een gemeente zijn die past bij de 21e eeuw. Aan de ene kant willen we vasthouden aan waarde(n)volle tradities in onze liturgie; aan de andere kant begrijpen we dat die “oude” tradities, hoe waarde(n)vol ook, veel jongere gemeenteleden niet altijd meer aanspreken.

Daarmee is het dilemma geschetst, waar onze predikanten elke week weer mee te maken hebben. Zij bereiden de erediensten voor en stellen in iedere eredienst de boodschap van God centraal. Zij zoeken daarbij naar vormen, die passen bij onze veelkleurige gemeente. Hoe we gemeente willen zijn staat verwoord in ons visiedocument.

Veel gemeenteleden willen graag “bediend” worden in de eigen geloofsbeleving. Of, zoals op de eerste pinkstermorgen iedereen het Evangelie hoorde in de eigen taal, zo willen we ook graag in onze eigen “taal” bediend worden op zondagmorgen.

En daar botst het soms. Wat het ene gemeentelid prettig vindt, vindt het andere gemeentelid te ouderwets of te modern. Waar het ene gemeentelid van kan genieten, gaat voor een ander gemeentelid te ver. Traditie en vernieuwing strijden in onze erediensten om voorrang. De veelkleurigheid van onze gemeente is daarmee ook een valkuil geworden.

De zeven dimensies van geloofsbeleving, zoals neergezet door de Schotse godsdienstwetenschapper Ninian Smart, komen in de opvattingen van onze gemeenteleden nadrukkelijk terug. De zeven dimensies (verhalen, ontmoeting, rituelen, leerstellingen, kunstuitingen, emoties, uitwerkingen) kunnen niet in iedere eredienst uitgebreid terug komen. Daarvoor is de tijd tekort en het zorgt ook voor een veelheid aan uitingen tijdens één dienst, die tot een onrustig verloop van de dienst kan leiden.

Op de gemeenteavond hebben onze gemeenteleden uitgesproken dat ze graag vast willen houden aan één morgendienst, omdat ze juist dat ontmoeten van elkaar zo belangrijk vinden.

Het aantal bijzondere diensten gedurende het kerkelijk jaar is groot. Enerzijds kenmerken die diensten onze veelkleurigheid, anderzijds zorgen deze diensten voor onrust, in de zin van afwijkend van een “normaal” verlopende liturgie. Het lijkt zinvol de Taakgroep Liturgie en Eredienst te vragen om een evaluatie voor te bereiden voor onze morgendiensten gedurende het kerkelijk jaar. Deze evaluatie zou in het najaar van 2018 besproken kunnen worden in een vergadering van de kerkenraad, waar deze taakgroep ook voor wordt uitgenodigd.

Rode draad bij de opmerkingen van onze gemeenteleden is het woordje rust. Men vindt dat er te veel binnen een dienst wordt neergezet. Een bijzonder lied, een gedicht, een filmpje over Kerk in Actie, aandacht voor de liturgische bloemschikking, een inzegening van een ambtsdrager, de bediening van de doop, het zijn allemaal bijzondere onderdelen, die op zich mooi zijn. Maar meerdere van deze bijzondere items in een dienst maken de dienst onrustig. In der Beschränkung zeigt sich erst der Meister. Het kan niet allemaal tegelijk. Het is een uitdaging voor onze predikanten om de dienst enerzijds herkenbaar te houden en anderzijds ook verrassend te maken. Toch mag de vorm niet meer ruimte krijgen dan de inhoud. We vinden dat een dienst niet langer mag duren dan vijf kwartier. Binnen die vijf kwartier moeten de zaken gebeuren, die gepland zijn en moeten de zaken gezegd zijn, die gezegd moeten worden.

De liturgie is niet bedoeld om het alle kerkbezoekers naar de zin te maken. In onze diensten staat het Evangelie van Jezus Christus centraal. De liturgie is erop gericht de boodschap van dat Evangelie over het voetlicht te brengen. De vorm, waarin dat gebeurt, is ondergeschikt. De kerkenraad geeft haar predikanten de ruimte en het vertrouwen om de liturgie alleen of met anderen voor te bereiden. Het is dan ook aan de predikanten om in alle wijsheid om te gaan met de vele opmerkingen die in de afgelopen maanden gedaan zijn. De kerkenraad kan ervoor kiezen om alles met betrekking tot de liturgie vast te leggen in besluiten; de kerkenraad kan er ook voor kiezen om de ruimte en het vertrouwen, wat we in de afgelopen decennia steeds hebben gehad in onze predikanten, ook nu uit te spreken. Dit alles in de wetenschap dat Liturgie de dienst is, die wij van beneden af opzetten in het vertrouwen dat Boven erbij komt.